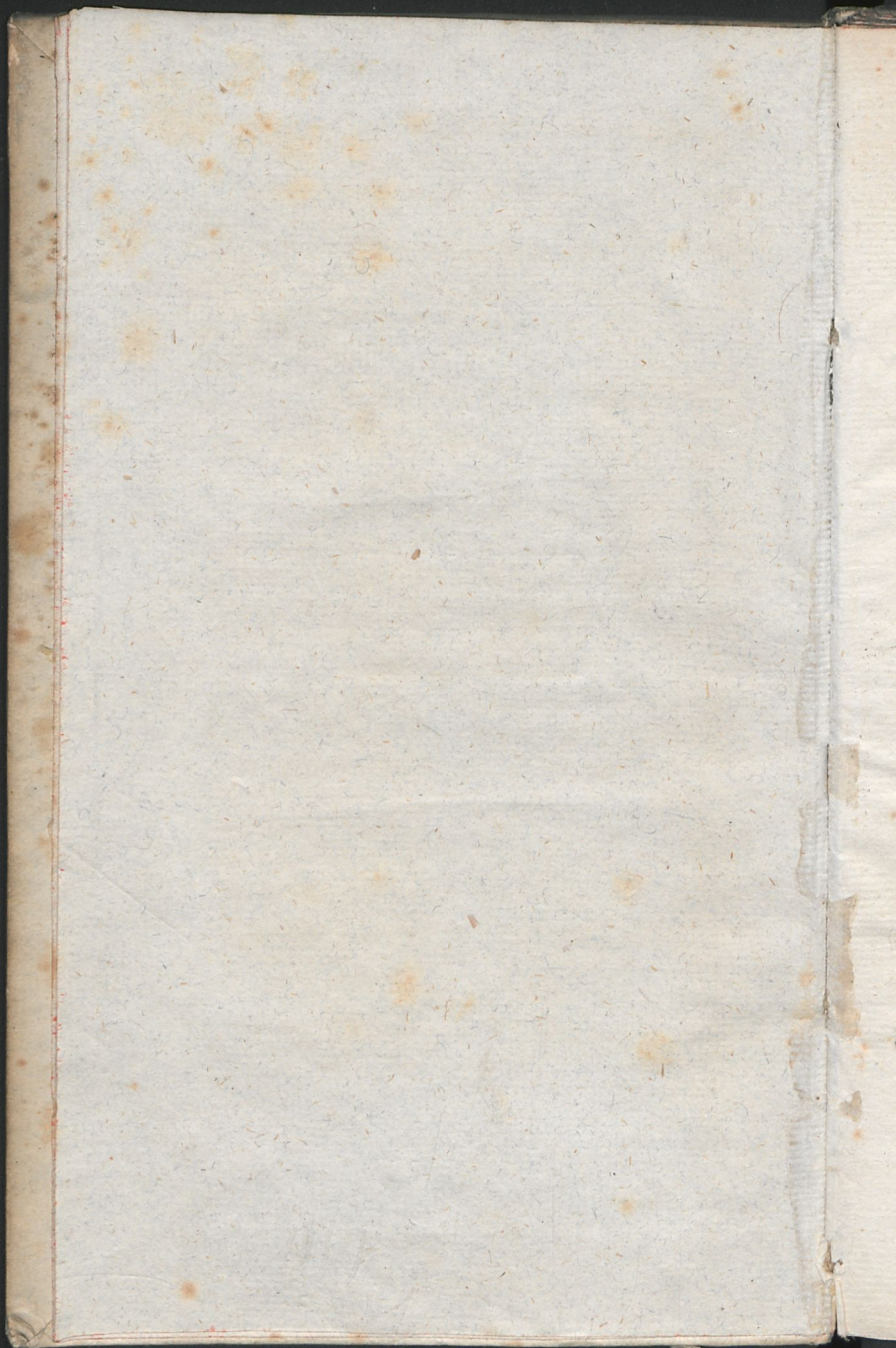

Rb. 58.

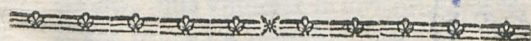

IOANNIS STEPHANI PŪTTERI

I. V. D. ET P. P. O. IN GEORGIA AVGVSTA

CONSPECTVS
IVRIS GERMANICI

PRIVATI HODIERNI
NOVO SYSTEMATE
TRADENDI.

GOETTINGAE,
SVMTIBVS VIDVAE VANDENHOECK,

1754.

IOHANNES STEPHANI LUTHERI
L. V. D. M. B. M. G. O. C. E. L. A. V. O. C. T. A.
CONSPECTVS
IVRIS GERMANICI
PRIVATI HODIERNI
NOVO SYSTEMATE
TRADENDI

KOEN. FRIED.
UNIVERS.
ZU HALLE

GÖTTINGEN
SAMMELN. VON VANDERHOEK
1774

PRODROMVS
DE METHODO

VNIVERSAE IVRISPRVDENTIAE PRIVATAE,
SPECIATIM
IVRIS GERMANICI.

Ex quo vel primis modo labiis degu-
stavi iuris Germanici privati stu-
dium, equidem & vtile, & necessarium, &
iucundum illud habui; sed non plurimis tan-
tum difficultatibus id ipsum inuolutum de-
prehendi, verum generatim quoque in me-
thodo, qua vniuerse in iurisprudentiam no-
stram privatam introducimus, haud parum
pii desiderii superesse, dudum credidi, ma-
gisque indies, quo magis serio rem meditor,
eo certior reddor.

X 2

Quod-

Quodsi quidem fieri nequit, vt iura, diuersis plane in rebus publicis, diuersis temporibus, auctoribus, rationibus condita, vno eodemque ordine, ne dicam, vna & simul tractentur & addiscantur; certe ea, quibus in Germania vtimur, iura ita comparata sunt, vt, nisi summa imis, ima summis misceantur, simul tradi, simul accipi nequeant, nec fere infeliciores rei euentus cogitari possit, quam inueterati nostratium moris, quo impatientes vno impetu in vniuersam iurisprudentiam irruere, quam iusto ordine, suo quamque tempore & loco, singulam eius partem introgredi malunt.

Pia, noui, desideria scribo, neque primus; sed, quae nec iterum iterumque tamen dixisse & saluasse animam piguerit, quorumque, si quando vel vnum alterumue mouerint, sique Deus bonorum voto successum dederit, vniuersam forte in patriam redundare fructus potuerit.

Haeresis mea prima haec est: *Ius Romanum solum, nullo alio iure intermixtum, pertractandum necessario prius est, quam ad vlla alia, quae in Germania valent, iura quis progrediatur.*

Suppono quidem fundamento solido praestructam iuris naturae notitiam. Inpositiuis autem iuribus, a nostratibus addiscendis, omnino primum locum iuri Romano
vin-

vindico, quippe cuius ad intelligentiam nul-
lum aliud requiritur iuris positiui studium.

Ipsū vero ad perspiciendum, vti fas est, ius
Romanum historia Romana pragmatica, i. e.
quae vicissitudines reipublicae docet, praesci-
tu necessaria est. Quumque perquam varius
sit reipublicae istius status, pro diuersis tem-
poribus, quibus iura eius condita; in primis
historiam legum iuriumque ante oculos ha-
beri oportet.

Nec tamen, si quid video, sufficit histo-
ria iuris, vti huc vsque tractari solita; sed
quum ipsum ius antiquum Romanum, i. e.
illud potissimum, quod vixit tempore li-
berae reipublicae, fere prorsus variatum
sensim sub Imperatoribus, omnino differat a
iure Iustiniano, id quod tamen sine illo rite
perspici non potest; me iudice *plane seorsum
prius pertractandum esset ius antiquum Roma-
num, deinde seorsum iterum ius Iustinianum.*

Hoc exciperet proximo loco *ius canoni-
cum*, idque, praesupposita, quantum satis est,
historia ecclesiastica, speciatim hierarchiae
Romanae, sic tractandum, vt legitimū
systema solius proprie sic dicti iuris canonici,
vti adhuc inter catholicos valet, formetur,
atque nequaquam singulis illius argumentis
intermisceatur, sed iterum seorsum plane
tractetur ius euangelicorum ecclesiasticum.

Nunc demum, via interim per historiam
Germaniae pragmaticam parata, pateret ac-

cessus ad patria iura, seu, quod vocant, *ius Germanicum*, idque similiter solum purumque, nullis aliis intermixtum iuribus, tractandum.

Quo facto postremo omnium loco componi posset *iurisprudentiae communis*, quae hodiernum in Germania valet, ex diuersis istis iuribus compilatae systema.

Ita quidem multo feliciter tractari posse singulas vniuersae nostrae iurisprudentiae priuatae partes, crediderim. Sed praeter ea in ipsa singulae cuiusque partis methodo, fateor, mos adhuc vsitatus haud mihi valde adridet.

Etenim quamquam legislatoris, quibusue iura compilandi, & vel adplicandi in iudiciis auctoritas publica datur, non tantum interesse videatur, quo ordine singulae leges conceptae coniunctaeque sint; omnibus iis tamen, quorum est aut erudire alios in prudentia iuris, aut edificare hanc, quo ordine vtrumque in singula quaque iuris scientia fiat, non potest curae cordique nimis esse; nec facile vquam vterque ordo ille, (alterum legislatorium forte, alterum doctrinalem commode vocaueris,) adposite satis conueniet, vt hunc illi sine detrimento adcommodare liceat.

In iure Romano certe nil manifestius, quam *ordinem* illum in primis *pandectarum*, licet qua legislatorium nequaquam vituperau-

randum, qua doctrinalem tamen incommo-
diorem vix cogitari posse.

Neque, quod mirandum, diffitentur id
ICTi fere vno ore omnes. Immo nec desunt,
qui iam operi alio ordine conscribendo ma-
num admouere summe laudabilem, celeberrimi
& eruditissimi, noui & veteres ICTi.
In quibus praepimis in deliciis mihi quidem
sunt, quid quod fuerunt Gundlingiis, Hei-
necciiis, Hassiae olim decoris, Hermanni
Vultei iurisprudentiae Romanae acutissimo
ingenio conscripti libri duo, quos de nouo
nuper alter Gundlingius, hodiernum Has-
siae decus, Ioannes Georgius Estor, maximam
vel hoc nomine gratiam meritis, euulgauit;
vt taceam Donelli, Hilligeri, Struuii, Titii,
aliorumque plurimorum id genus labores.

Nihilo fecius tantum abest, vt tantorum
virorum premamus vestigia, vt potius, quam
fatemur, confusionem praeferamus ordini,
indigestae, tamquam glebae adscripti, in-
haereamus moli, &, ne satis videatur, ipsa
Romana inordinate tractasse, immisceamus
potius & pontificia, & Germanica, & Saxo-
nica, & feudalia, & quae modo in promptu
cuique sunt alia iura, vt vere pandectarum
nomen, quae omnia & qualiacumque reci-
piat, mereatur congeries.

Ast vero & hinc etiam illae lacrymae!
Hinc elegantissimi alias nunc difficultas, &

odium studii. Hinc taediosa illa non bis, sed ter quaterue vnam eandemque rem repetendi necessitas. Hinc tam rara Romani iuris scientia solida. Hinc tam anceps in foris Germaniae iuris adplicatio. Hinc iuris illa, quam omnes dolent, incertitudo. Ecquis recensuerit vnus mali malas consequentias omnes reliquas?

Equidem haud ignoro, quae ad defendendum morem pristinum allegantur. Nec me latent, quae immutationem illius premunt, difficultates. Attamen parum abest, quin contendere ausim, plus praeiudicii & commoditatis, quam rationis solidae, tueri adhuc consuetudinem, qua innutriti omnes nec alios decedere patimur.

Vix memoratu digna obiectio, quod periculum incurramus desuesieri euoluendis ipsis legibus pandectarum, quibus, si compendium euoluendi spectes, inseruit index, ceterum magisne compendium eodem ordine, an alio scriptum adstringat, dubito.

Sed, vtrum, fore, vt melior substituatur alius ordo, sperandum? inquis, quid si haud concinnius, quid si vel in peius reformetur ordo? nonne disperget alter, alter repetet, alter obliuiscetur alia, alia omittet alter, & suo quisque sensu conturbabit omnia?

Fateor, non omnibus eodem successu licebit hanc adire Corinthum. Immo ne metuen-

tuendum quidem, vt vel a tanta multitudine tentetur haec via.

Verum si maxime id fiat, vix inordinatior, quam pandectarum, methodus expectari poterit, pluribusque in libellis mox inutiles vtilioribus, imperfecti completis, mediocres melioribus, adplausu publico cedent. Dubitare saltem licebit, maiori reipublicae incommodo multitudine compendiorum, systematum, paratitorum secundum ordinem pandectarum, an alia methodo conscriptorum laboraturi simus?

Nescio sane, quo fato solum praesertim ius Romanum hac ratione diiudicetur, quum iuris feudalis, iuris publici, iuris Germanici priuati, &c. fere quotquot sunt scriptores, sua cuiusque libera methodo, nec minore tamen successu istas iurisprudentiae partes adhuc tractent; quumque, quo plures potius eisdem scientiae manum noua methodo admovent, eo securius, deum ad optimam methodum vniquam adspirari posse, sperandum videatur.

Ego quidem paucis pagellis hisce vel ipse specimen exhibeo, qui non aliorum modo ab ordine recedere, sed & sua ipsius scripta curis posterioribus reformare quis possit. Quam si non laudabilem, tamen omni saltem excusatione dignam, cuiusque auctoris libertatem censeo; maxime si differre primam

) (s

libri

libri editionem haud licet, aut si, quod per-
saepe contingit, nisi primum liber imperfe-
ctior editus castigatusque relectione auctoris
& aliorum monitis fuisset, perfectior forte
numquam compareret, & si demum ad haec
nec moles libri eiusque noua emendatio ita
comparata est, vt emtoribus prioris libri
insigne damnum emergat.

His ego fretus rationibus hoc tibi, LE-
CTOR BENEVOLE, exiguae molis opuscu-
lum offerens, spero fore, vt aequi bonique
id consulas, neque indigneris libello noui
systematis prae fronte minas gerentis, si vel
maxime elementa mea iuris Germanici iam
ante hos sex annos conscripta possederis,
quibuscum huic leui scripturae facile locum
dabis, & si vel vtrumque libellum emisse te
poenituerit, iacturam haud magni momenti
incurres.

Nec certe tamen edidissem hoc leuis armaturae,
quod vides, opus, nisi praeter spem & opinionem,
quod a pluribus annis quasi iam dereliqueram, iure
postliminii iterum ingredi, atque auditorum, non
multitudine magis, quam genere, ingenio, mori-
bus & industria illustrium coronae proponere hoc
iuris Germanici studium, me fors fortuna iussisset.

Et si vero, quae dudum mihi haud satisfecerant
amplius, antea conscripta elementa nondum profus
emendare possem, necdum conscribendo, cuius qui-
dem structuram forte delineauero, systemati nouo
me parem profitear; malui tamen proferre qualia-
cum-

cumque, quae meditor, noua, quam inhaerere pristinis, quibuscum praesens mea, si vel solum ordinem spectes; haud conuenit cogitandi ratio.

Tentaui saltem hoc nouo conspectu nouum iuris patrii nostri ordinem, quo licet alii concinniores sentiant, quibus cedere omni momento paratus sum, mihi tamen pleraque iuris istius argumenta pro eo saltem sine, quo hanc scripturam confeci, commodius proponi posse visa sunt, de eo solo circa omnem methodum sollicito, vt, quoad eius fieri potest, quae ad intelligendum alia conducunt, hisce praeponantur, haec illa excipiant.

Sed nec pretium operae erit, immorari diutius hisce pagellis, quas qui inspexerit, cuiusque interfuerit, me haud monente videbit, qui allegauerim elementorum meorum ante editorum paragraphos, qui abstinerim allegatis omnibus aliis, breui, qui conspectum, non ipsum systema scribere mecum constituerim.

At vero promittere me tamen nouum iuris Germanici systema, forte suspicaris! Si me sponsurum rogas, sane haud spondeo. Namque tantum abest, vt me ipsum iuuet, vniuersum illud nouum systema describere, vt ne mediter illud quidem, potius imparem tanto operi publice me profitear, & non lubens tantum aliis quibuscumque hanc relinquam spartam, sed profecto solum hac simul mente hoc principaliter in vsum auditorum conscriptum opusculum edam, vt modo aliis forte nouam simul tentandi nouum ordinem materiam suppeditem.

Hanc enim, quo diutius hoc studium meditor, eo firmiter ingredior sententiam, vt necesse sit soli huic amplissimae disciplinae omnem operam impendere, si quis ex vndecim iuris Germanici libris conscribere duodecimum haud satis habuerit. Sane

Sane modo fontibus, quos §. 24. in hoc opusculo memoravi, legendis aliquis infenscet. Atque idem illud tamen praecipuis in impedimentis est, quo minus huc vsque sat solide tractari potuerit haec nobilissima disciplina, quia plerosque piget ipsos, sine quibus tamen reuera nihil iure agitur, fontes.

Hoc vnicum tentavi, vt vel indicem modo chronologicum conficerem fontium iuris Germanici, iurium in primis statutariorum atque prouincialium, quorum difficillimus certe & imperfectus alias vsus erit, quamdiu haud vno oculo intueri licet, quot & vbi quidem veneranda illa iuris patrii, praesertim a seculo XII. inde, adhuc supersint monumenta, quae nisi non legantur tantum, sed & per secula annosque etiam, & per prouincias vrbesque comparentur, imperfecta erit iuris Germanici priuati prudentia.

Indicem istum, qui prope iam, vt typis exscribi possit, paratus est, forte in lucem volente Deo exire patiar. Sique porro Deus vitam viresque largietur, forsan pluribus singularium argumentorum commentatiunculis aliquando periculum faciam describendi vnam alteramue iuris patrii noua methodo partem.

His interim qualibuscumque conatibus indulge, CANDIDE LECTOR, mihi que faue ceterum, & vale.

Scrib. Goettingae d. 2. Mai. 1754.

TABV.

TABVLA SYNOPTICA I. EAQVE GENERALIS.

PROLEGOMENA de iure Germanico in genere,
cap. I. II.

- 1) quale sit ius Germaniae priuatum? §. 1. - 5.
- 2) an & quo sensu detur ius Germanicum priuatum
vniuersale? §. 6. - 10.
- 3) quis sit vltus iuris Germanici? §. 11. - 21.
- 4) de fontibus iuris Germanici, §. 22. - 28.
- 5) de subsidiis iuris Germanici, §. 29. - 32.

* * *

Ipsum **IUS GERMANICVM PRIVATVM**
dispendendum generatim est in varias species. Quodsi
enim ambitum vniuersi iuris priuati nostri comple-
ctamur; distinguendum est

I) *Ius Germanicum priuatum generale*, quod tradit
iura & obligationes singulorum Germaniae ci-
uium, modo qua talium, siue qua priuatorum in
genere, consideratorum (§. 167.), idque iterum

1) *ciuile*

2) *criminale* (§. 166.);

II)

II.) *Ius Germanicum priuatum speciale*, i. e. adplicatum specialiori personarum negotiorumue qualitati (§. 168.); cuius sequentes potissimum classes possent constitui, veluti (§. 169.)

- 1) *ius feudale, militare, ecclesiasticum;*
- 2) *iura singularia illustrium & nobilium priuata;*
- 3) *iura ciuicorum singularia; speciatim ius opificiarium, cambiale, maritimum;*
- 4) *iura rei rusticae & agrariae singularia, veluti iura for. stalia, venatoria, salinarum, metallifodinarum, decimarum;*
- 5) *iura Iudaeorum singularia;*
- 6) *iura concursus creditorum;*
- 7) *iura priuata ex ordinationibus politicae profuentia.*

TABV.

TABVLA SYNOPTICA II.
EAQVE SPECIALIS.

Ius Germanicum priuatum generale ciuile agit

I) de *ipsis iuribus & obligationibus* priuatis ciuium
Germaniae, cap. III. -- XVIII.

1) de varietate subiectorum & obiectorum iuris,
quatenus diuersitatem ipsorum iurium operatur,

A) de *personarum diuisionibus*, cap. III.

B) de *rerum diuisionibus*, cap. IV.

2) de iuribus & obligationibus *ipsis*

A) in genere

a) de *iuribus circa res*, cap. V.

b) de *pactis*, cap. VI.

B) *speciatim*

a) *citra statum socialem*

2) de variis pactorum speciebus

a) de *conventionibus principalibus*

α) *iuris rerum*, cap. VII.

β) *iuris personarum*, cap. VIII.

b) de *conventionibus accessoriis*, cap.
cap. IX.

β)

- B) de aliis modis acquirendi
 a) inter viuos, cap. X. 1) de modis acquirendi naturalibus, *occupatione*, *accessione* §. 78. - 81. 2) de modo acquirendi ciuili, *praescriptione* §. 82.
 b) mortis causa, de *successione* 1) illustrium ac nobilium, cap. XI. 2) ciuicorum & rusticorum, cap. XII.
- b) de statu sociali
 A) de *matrimonio* iuribusque coniugalibus
 a) ex iure Germanico in genere, cap. XIII.
 b) Sigillatim de hodiernis iuribus coniugalibus 1) illustrium & nobilium, cap. XIV. 2) ciuicorum & rusticorum, cap. XV.
- B) de *parentum potestate* in liberos, cap. XVI.
- C) de *tutelis*, cap. XVII.
- D) de *seruitute*, seu de societate herili, cap. XVIII.
- II.) de modo persequendi ius suum, siue de *re iudiciaria*, cap. XIX.
 1) *via facti*, §. 152.
 2) *citra viam facti*, §. 153.
 A) de *arbitris & Austraegis*, §. 154.
 B) de *iudiciis*
 a) de *constitutione & forma* iudiciorum, §. 155. - 164.
 b) de *processu*, §. 165.

CAP.

CAP. I.

DE

IVRE GERMANICO

IN GENERE,

AN DETVR HODIE IVS GERMANICVM
PRIVATVM VNIVERSALE, ET QVIS
EIVS VSVS?

§. I.

Ius Germaniae priuatum legibus vel consuetudini-
bus nititur, aut vniuersalibus totius imperii, aut parti-
cularibus prouinciarum, vrbium, pagorum, familiarum.

§. 2. Leges, quae in Germania valent, condi-
tores *aliae* Germanos habent, siue Imperatorem
adhibito consensu comitali, siue proceres imperii,
magistratus, capita familiae, & vel priuatos; *aliae*

A

16-

receptae sunt peregrinae originis, ius civile Romanum Iustinianicum, ius canonicum, & ius Longobardicum feudale.

§. 3. In materia quoque in leges post notitiam iuris Romani in Germania conditas influxit haud parum iuris peregrini; adeo ut hoc non tantum per se valeat, usumque immediatum habeat, tamquam ius commune receptum subsidiarium, sed mediati quoque usus sit, quatenus in legibus Germanicis negotia iuris peregrini continentur.

§. 4. Idem fere de consuetudinibus dicendum, quae vel mere patria firmant, vel cum iure peregrino conueniunt.

§. 5. *Duplex itaque ius priuatum Germaniae hodiernum*, alterum originetenus *peregrinum*, siue immediate ex legibus peregrinis, siue mediate per leges domesticas obseruetur; alterum originetenus *patrium*, quod vel legibus vel consuetudinibus seruatum.

§. 6. Ius priuatum Germaniae patrium, quod legibus vel consuetudinibus *uniuersalibus* nitatur, quae totum iuris priuati ambitum contineant, non datur.

§. 7.

§. 7. Leges tamen & consuetudines patriae *particulares* permultae dantur, quae *conueniunt*, & quarum *concentus* vel ex rationibus status publici Germaniae derivari potest.

§. 8. Leges hae per se non ultra valent, quam obsequium legislatori debetur, vel quam usu forte receptae; consuetudines non ultra, quam probari possunt.

§. 9. Nec eo itaque sensu datur *ius Germanicum uniuersale*, quod ceu complexus legum vel consuetudinum uniuerse valeat.

§. 10. Doceri tamen potest *concentus iurium particularium* Germaniae, isque ex rationibus status publici explicari, ita ut *scientia* detur *iuris Germanici uniuersalis*, seu iurium & obligationum origine patriarum, quae adhuc in Germania valent.

§. 11. Scientia ista per se *vim legis* non magis habet, quam vlla alia iuris disciplina per modum scientiae descripta; i. e. nisi qua lex vel consuetudo cum ea conueniat.

§. 12. *Vsum* tamen praebet haud sine damno negligendum 1) ad intelligenda atque interpretanda iura patriae qualiacumque, 2) ad formandum

iuris cuiusque particularis systema legitimum, 3) ad explorandam, vbi opus, iuris patrii analogiam.

§. 13. Generatim *vsus iurium, quae in Germania valent*, ita comparatus est, vt particularia praecedant semper vniuersalibus, domestica peregrinis.

§. 14. Ante omnia respiciendae *dispositiones* ab ipsis iis, quorum interest, eorumue maioribus rite conditae, & vel eodem loco consuetudines familiarum rite probatae.

§. 15. Legum primae sunt *statutariae*, quae eo loco eoque in foro, vbi caussa agitur, valent siue quae eum, de cuius obligatione agitur, stringunt; Eademque ratione & consuetudines urbium pagorumue valent.

§. 16. Deficientibus aut non stringentibus iuribus statutariis, valent leges consuetudinesue *provinciales*, qua territorialis superioritas procedit.

§. 17. Deficiente aut non stringente iure provinciali valet, si qua est, *lex imperii*, aut, si qua probari potest, *consuetudo Germaniae vniuersalis*.

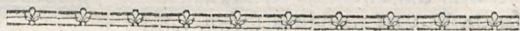
§. 18. Quodsi demum nulla lex Germanica adest, nulla consuetudo probari potest; valet *ius commune peregrinum*, quod *in subsidium* receptum est.

§. 19.

§. 19. Is quidem ordo diuerfarum, qua legislatorem respicias, legum in Germania obseruandus est. Qua diuersitatem ipforum negotiorum & materiae legum aut patriae aut peregrinae originis, fas est, quoduis negotium peregrinae ex peregrinis, patriae originis ex patriis rationibus diiudicare.

§. 20. Hac ratione haud raro *analogia iuris patrii* praefertur iure meritoque iuri peregrino.

§. 21. Sin secus; *mixtura iurium* intolerabilis, nisi qua lex vel consuetudo reddiderit malum necessarium.

CAP. II. DE FONTIBVS IVRIS GER- MANICI AC SVBSIDIIS.

§. 22. *Fontes iuris Germanici hodierni* proprie sunt leges imperii, prouinciales, & statutariae, quae hodie valent, quatenus quae domesticae originis sunt, continent; item, qua rite de iis constat, consuetudines siue vniuersales, siue particulares. Quorum quo plurium ex concentu quo maiore, eo tutius quid iuris Germanici statui potest,

6 2) DE FONTIBVS ET SVBSID.

§. 23. Ad eruendum vero ius Germanicum vniuersale & ad cognoscendum in primis origines & rationes iurium domesticorum, necesse est consulere *fontes antiquiores*, licet vel obsoletos maxime.

§. 24. Hoc sensu fontium iuris Germanici multo grandior numerus. Iique sequenti circiter ordine tractentur, suaferim :

1) Antiquae Germaniae priscorum morum testes, scriptores Romani potissimum, Caesar in primis, Tacitus, reliq.

2) Leges populorum Germanicorum antiquae, seculo V.-VIII. conditae (*elem. §. 8.*)

3) Auctores coeui & diplomata, quotquot supersunt, & ad illustranda iura priuata conducunt, ex aeuo stirpis Merouingicae, item formulae Marculfi aliorumque eius aeui;

4) Capitularia regum Francorum, Carolingicae praesertim stirpis, eiusdemque aeui pariter, quae supersunt, & huc pertinent, diplomata, formulae atque coeui;

5) Seculi X. XI. XII. XIII. diplomata & coeua morum Germanicorum testimonia;

6) Speculum Saxonicum, aliaeque eius generis eiusdemque aeui collectiones (*elem. §. II. 12.*), & statu.

statuta, quorum antiquitas ad hoc aeuum vel vltorius attingit; (*elem.* §. 14.);

7) Seculi XIV. XV. diplomata, aliaque eius aeuum morum iuriumque monumenta, in primis leges imperii, iura statutaria & prouincialia, responsa scabinorum, item paroemiae, quarum origo ab hoc aeuo constat (*elem.* §. 7. III., §. 13. 15.);

8) Demum seculorum a XVI. inde sequentium leges imperii, prouinciales & statutariae, pacta aliaque dispositiones familiarum; collectiones iudicatum, obseruationum, responforum, decisionum cet.; item commentatores testesque iurium priuati; omnesque ii ordine temporis collocandi (*elem.* §. 26-33.).

§. 25. *Exterorum* quoque vicinorum, *leges* iurium scriptores iuri Germanico illustrando saepe inferuiunt, in primis eorum populorum, qui Germaniae olim partem constituerunt, vel eiusdem saltem nobiscum, aut plane Germanicae originis sunt.

§. 26. *Fontium* itaque iuris Germanici distinguendus est *usus iuridicus & historicus; practicus & theoreticus.*

§. 27. *Iuridice & in praxi* non admittenda est auctoritas fontis iuris Germanici, nisi constet, eum

eo loco inter partes, de quarum iure vel obligatione agitur, adhuc hodie valere.

§. 28. *Historice & ad eruendam theoriam*, item aliquando *& analogiam*, iuris Germanici adhiberi possunt omnes & qualescumque eius fontes, modo non peccetur 1) concludendo a particulari ad universale, 2) confundendo tempora, 3) commiscendo iura diuerforum locorum, provinciarum, familiarum, ordinumque personarum.

§. 29. Excolendo iuri Germanico plurimum inferuit iuris naturae, historiae Germaniae pragmaticae, iuris Romani & canonici, linguae Germanicae variarum dialectorum, reliq. notitia (*elem.* §. 89.90.).

§. 30. Culturam iuris patrii priuati, fere penitus antea neglectam, superiori demum seculo coeperunt Hermannus *Cowringius*, Iustus Georgius *Schottelius*, Ioannes *Schilterus*, Dauid *Meuius*, aliique.

§. 31. Reproductis interim cultisque magis indies fontibus huius studii, in primis historicis, porro multo maiorem lucem ei accendere:

Ioannes Nicolaus *Hertius*,

Georgius *Beyerus*,

Christianus *Thomasius*,

Ioan-

Ioannes Petrus de *Ludewig*,
 Nicolaus Hieronymus *Gundlingius*,
 Iustus Henningius *Boehmer*,
 Georgius Melchior de *Ludolf*,
 Ioannes Paulus *Kress*,
 Ioannes Wilhelmus *Waldschmidt*,
 Christianus de *Nettelbla*.
 Ioannes Gottlieb *Heineccius*,
 Ioannes Gottfried de *Meiern*,
 Ioachimus *Pottgieffer*,
 Ioannes Adam *Kopp*,
 Ioannes Philippus *Kuchenbecker*,
 Dauid Georg *Strube*,
 Ioannes Georgius *Estor*,
 Ernestus Ioachim de *Westphal*,
 Christianus Vlricus *Gruppen*,
 Henricus Christianus de *Senkenberg*,
 Ioachim Lucas *Stein*,
 Friedericus Esaias de *Pufendorf*,
 Christianus Gottlieb *Buder*,
 Ioannes Iacobus *Reinhard*,
 Ioannes Rudolphus *Engau*,
 Ioannes Georgius *Cramerus*,
 Ioannes *Heumann*,

Ioannes Friedericus *Polac*,
 Georgius Henricus *Ayrer*,
 Georgius Ludouicus *Boehmer*,
 Christianus Gottlieb *Riccus*,
 Matthias de *Wicht*,
 Henricus *Nettelblatt*,
 Ioannes Carolus Henricus *Dreyer*,
 Ioannes Gottlob *Klingner*,
 Ioannes Friedericus *Eisenhart*,
 cet.

§. 32. Omnium horum ex scriptis, ipsisque ex fontibus iuris Germanici, sat magni adparatus *bibliotheca* huius iurisprudentiae partis constitui potest, dispescenda potissimum 1) in fontes, siue singulis quosque voluminibus constantes, siue comprehensos collectionibus ex instituto ea mente confectis, siue interspersos libris alia mente conscriptis; 2) in commentatores notarumue scriptores ad fontes illos; 3) in systematicos vel elementarios; 4) in miscellaneos, & 5) in singulorum argumentorum scriptores.

CAP.

CAP. III.

DE PERSONARVM DIVISIONIBVS GERMANICIS,

SIVE DE DIVERSA PERSONARVM CONDITIONE,
QVATENVS DIVERSITATEM IVRIVM
OPERATVR.

§. 33. Ex *diuisione personarum communi*, quae diuersitatem iurium operatur, considerandi sunt 1) nascituri, 2) infantes & minores, 3) feminae, 4) defectu animi vel corporis laborantes, 5) infames aut leuis notae macula notati, 6) Iudaei, 7) serui seu homines proprii, 8) peregrini.

§. 34. *Ordines personarum* speciatim sic dicti sunt 1) illustres, 2) nobiles, 3) ciuici, 4) rustici.

§. 35. *Promiscuae* horum ordinum *diuisiones* sunt in eruditos vel non eruditos; dignitatibus academicis insignitos, muneribusque adstrictos, vel secus; clericos vel laicos; priuilegiatos vel secus; item coelibes, maritatos, viduos viduasue, cct.

§. 36. *Subdiuisiones* cuique ordini *peculiares* etiam *illustres* habent, sed quae magis iuris publici, quam priuati sunt (*clm.* §. 137.).

§. 37.

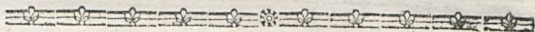
§. 37. *Nobilitas* alia personalis est, alia gentilitia; haec iterum codicillaris seu diplomatica alia, alia auita; antiqua & pura alia, alia minus (*elem. §. 159 - 165.*). Maxime reale nobilium discrimen est in bonorum equestrium possessione & viuendi ratione (*elem. §. 166 - 175.*). Quae & diiudicandi patriciorum statum optima norma est (*elem. §. 172. I. II.*):

§. 38. *Ciuiorum* subdiuisiones in ciues & incolas, urbium aut suburbiorum, eruditos, mercatores, opifices, agrarios cet. magis in conditionem ciuitatum publicam, quam in iura communia priuata influunt.

§. 39. *Rustici* alii plane serui sunt seu homines proprii, alii libertate plena, alii imperfecta gaudent; & non eatenus solum diuersissimae per Germaniam conditionis sunt, sed & aliter multifariam distinguuntur *Vollbauern, Halbbauern, Auspänner, Zweyspännige* &c. Quorum omnium diuersa iura & obligationes singularem tractationem merentur.

§. 40. Praeter singularum personarum diuisiones *personae* quoque *morales* multiplices in Germania

nia sunt, iuris priuati capaces, veluti integri circuli, corpora prouincialia & equeſtria, capitula, eccleſiae, monaſteria, ciuitates, pagi, communitates, academiae, gymnafia, ſcholae, ſocietates, collegia & corpora eruditorum, mercatorum, opificum, magiſtratus, aliaque qualiacumque publica vel priuata collegia, corpora, vniuerſitates.

CAP. IV.

DE RERVM DIVISIONIBVS
GERMANICIS,

SIVE DE DIVERſA RERVM CONDITIONE, QVATENVS
DIVERSITATEM IVRIVM OPERANTVR.

§. 41. Circa rerum diuiſiones diſquirendum, quae ſit iure Germanico differentia rerum corporalium & incorporalium, animatarum & inanimatarum, animalium manſuetorum manſuefactorum & ferarum beſtiarum, mobilium rerum & immobilium, principalium & acceſſoriarum ſeu appertinentium, fungibilium & non fungibilium, nullius, communium, & in
do.

dominio, sacrarum & profanarum cet. (*elem.* §. 500. 501.)

§. 42. Singularia quaedam iuris Germanici discrimina sunt inter possessiones illustrium, nobilium, ciuicorum & rusticorum (*elem.* §. 503-510.), inter feuda & allodia, bona auita & nouiter adquisita (*elem.* §. 502. 719.), inter heergewettam & Gerdam (*elem.* §. 726.), reliq.

CAP. V.

DE IURIBVS CIRCA RES IN GENERE.

§. 43. Perfectissimum ius in res est *dominium* (*elem.* §. 511. 512.), cuius tamen *restricti*, indeque plurium in eandem rem oriundorum iurium permultae dantur species in Germania, veluti

1. *dominium ex nexu feudali* eiusue analogo diuisum in directum & utile (*elem.* §. 542. 571-573.);
2. *dominium iure familiae*, tum viuientium *agnatorum*, tum nasciturorum, a primo acquirente promanante, circumscriptum (*elem.* §. 541.);
3. *dominium ex pactis successoriis* aliisque olim in primis per frequenter conditis & adhuc passim

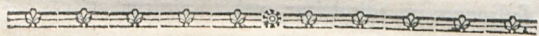
per-

perdurantibus, veluti Ganerbinatibus, confraternitatibus, cet., restrictum (*elem.* §. 792.);

4. dominium *in communione* plurium constitutum, siue vi communionis bonorum vniuersalis, siue communionis adquaestus (*elem.* §. 262., 263., 638-640.).

§. 44. Dantur quoque *singularia rerum iura*: census operarumue, quarum obligatio praediis inhaeret (*elem.* §. 589. 590.); seruitutes (*elem.* §. 626-636.); ius retractus (*elem.* §. 560-566.); cet.

§. 45. Alia demum sunt *iura*, ipsi cuidam *praedio inhaerentia*, vel quae ab eius possessore respectu talis praedii exercentur, veluti ius cauponae, pharmacopolii, cet. ius coquendi cereuisiam, vinumue adustum, ius molendinae, pistrinae cet., & vel iure cum bannario (*elem.* §. 637.).

CAP. VI.

DE PACTIS IN GENERE.

§. 46. In *pactis in genere* ius Germanicum simplicitatem iuris naturae sequitur (*elem.* §. 190-192.)

§. 47.

§. 47. Solo itaque consensu perficitur pactum, vel tacito quoque, non tam praesumpto vel ficto.

§. 48. Error, dolus, vis, metus, vti iure naturae, impediunt efficacitatem pacti. Ceteroquin omne pactum perfectum irrevocabile.

§. 49. Ex pacto itaque perfecto, promissionis in eo contentae implementum alter, cui promissio facta, citra ullam exceptionem contendere potest.

§. 50. Promittitur pacto aut res vel ius in eam, aut factum vel non-factum, siue patientia facti alterius.

§. 51. *Implementum* ideo pacti ex parte eius, qui obligatur, consistit vel in tradendo rem, aut patiendo ius ab altero in eam exercendum, vel committendo omittendae certa facta.

§. 52. Is, cui promissum, implemento pacti possessionem rei adipiscitur, vel admittitur ad exercitium certorum iurium.

§. 53. Commoditatis aut certitudinis causa traditio subinde per *symbola* fit (*elem.* §. 193. 547. I.).

§. 54. Quaecumque implementum pacti conditionem alterius meliorem reddit, sed ius *hand manus* (*elem.* §. 552. II.)

§. 55. Quidquid modo semel perfecto pacto promissum vni, promitti amplius alteri nequit. Pactum ergo prius praefendum semper posteriori. Vbi secus; id iuris peregrini, non patrii.

§. 56. Singulare iuris Germanici est, quod, ob perfrequens restrictum possessoris dominium (§.43.), & vel ob nexum simul personam stringentem (§.33. 39.), per saepe in paciscendo necessarius sit adhibendus *tertii consensus*, veluti domini directi aut patrimonialis, agnatorum, liberorum, coniugis, cet. (*elem.* §. 540 - 542.).

§. 57. In *modo paciscendi* perinde est, verbis, an litteris; coram pluribus, paucisue, an plane remotis testibus, fiat pactum, modo probari possit (*elem.* §. 189. 657.).

§. 58. Ex prisco vsu, & passim, in primis inter rusticos, ex necessitate, pactis, praesertim quae immobilia concernunt, vel alias maioris momenti sunt, adhibetur *auctoritas iudiciaria*, siue coram magistratu perficiatur ipsum pactum, siue conditum prius ad confirmandum ei proponatur.

§. 59. Frequens etiam mos in Germania est *paciscendi coram notario & testibus*.

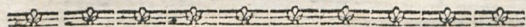
B

§. 60,

§. 60. Scriptis pactis *subscriptione* robur datur, plerumque & *sigillo*, olim hoc solo ut plurimum.

§. 61. Scripta pacta, priusquam sollemni formula expediuntur, saepe *punctatione* concipiuntur, quae subscripta vim obligandi haud minorem, ac illa, habet.

§. 62. *Chartarum*, quas vocant, *blancarum* periculosior usus est, in quibusdam modo negotiis nonnumquam adhiberi solitus.

CAP. VII.
DE VARIIS
PACTORVM SPECIEBVS,
SPECIATIM, QVAE PERTINENT AD
IVS RERVM

§. 63. Pacta, quibus rem vel ius in rem alter alteri promittit, ad *ius rerum* pertinent.

§. 64. Pactis istis vel de vniuerso dominio transferendo agitur, vel de aliqua eius parte, i. e. de singulo quodam iure in rem. Vtrumque in casum mortis fit, vel sine mortis respectu inter viuos.

§. 65. Inter viuos de vniuerso dominio transferendo agitur: donatione, permutatione, emtione
ven.

venditione (*elem. §. 554 - 559.*), item pactis, quibus alter alterum in condominium recipit, siue quibus communio bonorum statuitur (*elem. §. 638 - 640.*).

§. 66. Pacta, quibus de parte tantum dominiū seu de singularibus iuribus disponitur, olim non tam subtiliter distincta a maioribus nostris fuerunt (*elem. §. 548.*). Unica fere fuit, & praecipua adhuc est species, qua praedii dominium, quod vocant, vtile alteri, alteri directum constituitur (*elem. §. 569. - 599.*). Cui modo altera meretur addi, qua alicui vsus praedii aliaevae necessitates ad dies vitae, vel sub certa conditione constituuntur, vulgo *Leibzucht*.

§. 67. Nouiore aeuo, sed duce magis peregrino, quam patrio iure, amplius distincta sunt pacta locationis conductionis, commodati, mutui, cet. (*elem. §. 600. - 625.*).

§. 68. In casum mortis quomodocumque pacifici in Germania licet (*elem. §. 730. - 732.*) Quapropter varia dantur *pacta successoria*, quibus in futurum mortis casum de bonis disponitur, veluti in primis

1. pacta nuptialia (*elem. §. 214. 288.*), praesertim quibus communio bonorum eique conformis

B 2

futu.

futura successio inter coniuges statuitur (*elem. §. 258.-283.*);

2. pacta parentum de futura liberorum successione, quae saepe partem pactorum nuptialium efficiunt (*elem. §. 285.*), speciatim *unio prolium* (*elem. §. 794.*);

3. pacta plurium agnatorum, maxime familiarum illustrium & nobilium, de iuribus successione in posterum in familia obseruandis (*elem. §. 732. 768.-782.*);

4. pacta duarum pluriumue familiarum de futura alterutrius aut reciproca successione, quae vocant, *pacta confraternitatis*, cet. (*elem. §. 792.*);

5. alia qualiacumque pacta successoria (*elem. §. 730.*).

CAP. VIII.

DE IIS PACTORVM SPECIEBV5, QVAE PERTINENT AD IVS PERSONARVM.

§. 69. Pacta, quibus promittitur, quod in ipso homine est, siue vniuersa hominis libertas, siue singula eius facta, ad *ius personarum* pertinent.

§. 70.

§. 70. Hoc genus pacta sunt,

1. quibus quis alteri operas, vel qualiacumque alia facta promittit, *locatio operarum*, *mandatum* (*elem. §. 643.-647.*), *depositum* (*elem. §. 567.*), cet.;

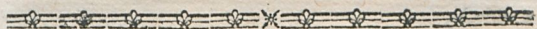
2. *sponsalia* (*elem. §. 206. - 213.*);

3. pacta, quibus se in patriam alterius potestatem confert, vel ab hoc recipitur *adoptione* (*elem. §. 399.*);

4. pacta, quibus *feminae* passim *curatores* sibi constituunt (*elem. §. 416. IV.*);

5. pacta, quibus quis *seruum* vel *hominem proprium* alterius se proficitur (*elem. §. 448.*); cet.

6. vicissim pacta, factorum ab alio promissorum seu potestatis in eum adquisitae, *remissoria*, veluti *manumissio*, *emancipatio*, cet.

CAP. IX.

DE CONVENTIONIBVS

ACCESSORIIS CLAVSVLISQVE

PACTIS ADIICI SOLITIS.

§. 71. Ad firmanda qualiacumque pacta principaliter inita, securitatis causa persequens adhibetur vsus variarum *clausularum* novarumque *conventionum accessorarum* (*elem. §. 656. 657.*).

22 9) DE CONVENTION. ACCESSOR.

§. 72. Earum aliquae cum aliis iuribus iuri Germanico communes sunt, licet aliter quodammodo tractentur, veluti

1. fideiussio (*elem. §. 659.*);
2. pignus (*elem. §. 607.-614. 660.*);
3. iusiurandum (*elem. §. 661.*).

§. 73. Aliae peculiare sunt iuris Germanici, quae vel eo fundamento nituntur, quod magis honori tribuatur (*elem. §. 662.*), vel quod *αὐτοδικία* admittatur, eiusue saltem reliquiis adhuc locus sit (*elem. §. 664. 668.*).

§. 74. Harum aliae iterum personam stringunt, veluti

1. obligatio honoris & picturae famosae (*elem. §. 662.*);
2. obligatio banni & proscriptionis (*elem. §. 663.*);
3. obligatio obstagii, feriarum esurialium, carceris, servitutis (*elem. §. 663. 667.*).

§. 75. Aliae bona concernunt, veluti

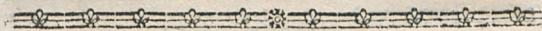
1. clausulae sub poena amissionis omnium bonorum, ferendae depraedationis, pignorationis cet. (*elem. §. 666.*);
2. generatim clausula mit oder ohne Recht (*elem. §. 769.*).

§. 76,

§. 76. Hodie quidem pleraeque istae clausulae, quatenus cum pace publica atque re iudiciaria, & generatim cum hodierno rerum statu pugnant, sublatae, pristinae saltem efficacitate destitutae sunt siue legibus imperii, siue provincialibus.

§. 77. Superfunt tamen reliquiae iuris pristini,
 1. quatenus haud refragante debitore, vel alioquin sine metu turbarum publicarum, exerceri possunt, veluti in primis *pignorationes* eius, qui possidet & in possessione sua turbatur, vel cui alias ius pignorandi adhuc hodie competit;

2. ut in locum violentiae priuatae substitutum iudicis auxilium promptius locum habeat per processum executiuum.

CAP. X.

DE ALIIS

MODIS ADQVIRENDI SPECIATIM INTER VIVOS.

§. 78. Praeter pacta, quos ius naturae, nec ius Germanicum ignorat adquirendi modos.

§. 79. *Occupatio* modo rarior est hodie, pro raritate rerum nullius maiore (*elem.* §. 522.); cir-

B 4

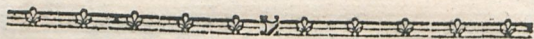
cum-

cumscriptior pro frequentia legum, quae vi superioritatis territorialis libertatem occupandi naturalem restringunt (*elem. §. 523.*).

§. 80. Dantur nihilominus adhuc *inuentio*, *occupatio bellica*, & in primis *venatio* atque *ius piscandi*, aliaeque, si quae sunt, occupationis species (*elem. §. 524. - 532.*).

§. 81. Similiter *accessio* cum omnibus speciebus iure Germanico, vti iure naturae, obtinet (*elem. §. 533.*).

§. 82. Nec, mere ciuilis acquirendi modus, *praescriptio* ius patrium latet, licet intermixta magis peregrino iure, ex quo hoc inuectum (*elem. §. 538. 539.*).

CAP. XI.
DE SVCCESIONE
ET PRIMO QVIDEM
ILLVSTRIVM AC NOBILIVM.

§. 83. Successionis Germanicae *pristina principia*, quorum adhuc *inter illustres & nobiles* est vltus, consistebant in *praerogatiua marium* prae feminis, & in *iure succedendi* respectu bonorum auctorum

torum a primo eorum acquirente ad omnes eius posteros ipso iure transeunte (*elem. §. 717.- 728.*).

§. 84. *Ordo succedendi* olim, sine lege, a patre ad filios, ab improbi ad agnatos proximos, ab ultimo mare ad filias cognatosue transit. Casus dubii non tam lege, neque vniuersali Germanica, neque particulari prouinciae familiaeue, quam bello & pace, componi adfuerunt.

§. 85. Ex quo ius peregrinum patria successio- nis iura turbare coepit, necesse visum plerisque illu- stribus nobilibusque familiis, singularibus disposi- tionibus statutisue prospicere conseruandis patriis iu- ribus, tum & definiendis, quae damnosas in po- sterum controuersias parere possent.

§. 86. Inualuit inde, vt a quouis capite familiae vel a cunctis, si plures fuerint, agnatis leges familiae condi possint, quae conditorum posteros stringant omnino, nisi vel mutuo consensu iterum immuta- rint sustulerintue illas, vel iuri succedendi a primo acquirente in illos deuoluto detrimenti quid illatum, & ad extraneos forte hereditas aut pars eius trans- lata fuerit.

§. 87. *Formam* istae leges mox testamenti, mox pacti sequuntur, secundum ius Romanum illo, se- cundum patrium hoc casu diiudicandam.

B 5

§. 88.

LIBRARY

§. 88. *Contenta* eorum ante omnia ordinarie versantur in seruandis patriis successionis principiis, tum quod ad prohibitionem alienationis, tum quod ad praerogatiuam marium prae feminis attinet.

§. 89. Vtrumque olim ipso iure consuetudinario vniuersali firmatum, nunc hisce legibus familiae cauetur, & modo quidem, vt videtur, ex iure Romano & canonico repetito, fideicommissi nempe familiae atque renunciationis feminarum iuratae, sed re tamen reuera Germanica, nec sine summa confusione ex peregrinis iuribus diiudicanda (*elem.* §. 769. - 781.).

§. 90. Praeterea *ordo succedendi* nunc iisdem legibus fere nunquam non definitur, siue ita, vt *diuisio* locum habeat, siue *communio* aut *alternatio*, siue *primogenitura* aut *maioratus*, cet. (*elem.* §. 736. - 767.).

§. 91. Qualiscumque succedendi ordo statuatur, ordinarie *series posterorum masculorum* principaliter intelligitur. Isque ordo, *exclusis filiabus*, earumque posteris, tam diu continuatur, quam diu masculi ab eodem primo acquirente descendentes adfunt.

§. 92. Si *series masculorum vnus modo stirpis* deficit; bona totius familiae, praeteritis iterum illius

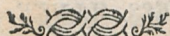
lius stirpis feminis femineisque descendantibus, ad alteram stirpem transeunt, exceptis modo iis, quae non a capite totius familiae, sed huius tantum stirpis proficiscuntur, quae tunc separanda a bonis totius familiae, eodem fere modo, vti generatim separatio feudi ab allodio in casibus eiusmodi instituenda.

§. 93. Sin totius familiae masculi exstincti; deum in bonis familiae aperitur successio feminis; & dubium quidem: vtrum vltimo defuncto proximae, an aliis quoque, quae in hunc modo casum renunciauerant, earumque posteris? sed illud tamen analogiae conuenientius videtur (*elem.* §. 783.-787.).

§. 94. An idem deinde succedendi ordo inter posteros feminos, qui ante inter masculos, obseruandus sit, aliter fere, quam ex legibus familiae diiudicari nequit (*elem.* §. 788. - 790.).

§. 95. Quodsi vniuersa familia ita exstinguitur, vt nemo plane praeter possessorem, eumque improlem, a primo acquirente oriundus adsit; tunc in huncce *ultimum gentis suae* iura familiae redeunt, nisi qua pacta cum aliis familiis iam ante inita huic casui prospexerint (*elem.* §. 791. 792.).

CAP.

CAP. XII.

DE SVCCESIONE
CIVICORVM ET RVSTICORVM.

§. 96. Inter *ciuicos* non eadem mansit pristinæ successione Germanicæ ratio. Neque enim marium prærogatiua in urbibus locum obtinuit; neque alienationum prohibitio tam sancte obseruata, quin cederet demum utraque iuris Romani auctoritati (*elem.* §. 716.).

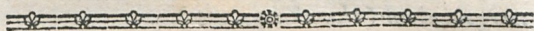
§. 97. Præcipua successione ciuicæ singularia ex communiōe bonorum repetenda sunt (*elem.* §. 360.- 381.), vel ex aliis pactis successoriis singularibus, pactis nuptialibus, vniōe prolium, cet. (§. 66.), item ex discrimine, quod passim adhuc inter Germaniam & heergewettam obseruatur.

§. 98. Plura passim in statutariis siue consuetudinariis urbium iuribus reperiuntur successione singularia, quæ saltem hodie vix amplius ad ius Germanicum vniuersale referri merentur.

§. 99. In reliquis omnibus ius commune Romanum aut conuenit cum patrio, aut detrusit patrios urbium pristinios mores.

§. 100.

§. 100. *Rusticorum* in successione, praeter varia pariter singularia huius illiusve pagi iura, potissimum individuitas fundi, aliaque ex feudorum analogia observantur, & per frequens modus, emeritis parentibus constituta habitationis victusque & amictus necessitate, inter vivos adeundae a liberis hereditatis. (§. 66.)

CAP. XIII.

DE MATRIMONIO, IVRIBVSQVE CONIVGALIBVS EX IVRE GERMANICO IN GENERE.

§. 101. Matrimonium (*elem.* §. 202. - 204.) promittitur sponsalibus (*elem.* §. 206. - 213.), consummatur nuptiis (*elem.* §. 297. - 302.), finitur non nisi morte iustaeque diortii causa (*elem.* §. 332. - 337.)

§. 102. Iura coniugalia aliter ex pristinis moribus patriis se habent, aliter post inuictum immixtumque ius peregrinum, alioque iterum inter illustres & nobiles, alio inter ciuicos & rusticos modo.

§. 103.

§. 103. *Pristino Germanico iure vxor nihil marito inferebat, praeter Vadersuum siue apparatusum supellectilis, pecorum, cet., quo instruebatur a patre, fratribus, vel agnatis, quorum e familia nubes egrediebatur (elem. §. 218. - 220.).*

§. 104. *Maritus potius vxori constituebat dotem seu vidualitium (elem. §. 228. 229.), dabatque morgengabam (elem. §. 249. 250.).*

§. 105. *Coniuges deinde laborum periculorumque socii erant (elem. §. 259. 260.), vxor modo, non tam in potestate, quam protectione, siue, quod vocabant, mundio maritali (elem. §. 304.).*

§. 106. *Reliqua, veluti futura liberorum & successionis iura, vna cum dicta mariti dote vtplurimum pactis nuptialibus ante vel sub initium matrimonii desiniebantur.*

§. 107. *Ex iure Romano inuecta in Germaniam est dos vxoris (elem. §. 225.), & quae contra eam a marito constituitur, donatio propter nuptias (elem. §. 256.).*

§. 108. *Turbauit quoque mores patrios, quod iuri Romano nihil vidualitii, nihil communionis inter coniuges, & alia plane pactorum dotalium indoles constat (elem. §. 214. 288.).*

CAP.

CAP. XIV.

DE HODIERNIS
IVRIBVS CONIVGALIBVS
ILLVSTRIVM ET NOBILIVM.

§. 109. *Inter illustres & nobiles hodie obtinet*

1. dos & adparatus ex parte vxoris (*elem. §. 223. 225. 226.*);
2. morgengaba, & passim singularis donatio propter nuptias ex parte mariti (*elem. §. 251. - 256.*);
3. alicubi, inter nobiles praesertim, communio quaedam adquaestus & portio statutaria (*elem. §. 276. 378.*);
4. vniuerse adhuc vidualitium, seu quod nunc vocant, dotalitium.

§. 110. *Vidualitii huius seu dotalitii nomine adhuc veniunt redditus, quos maritus vxori in casum viduitatis percipiendos adsignat.*

§. 111. *Institutum vere Germanicum, conseruatum inter illustres & nobiles, ex durante simul ratione pristina: vt vidua, paternis destituta bonis, pro dignitate familiae mariti, quam sustinet, ex eius bonis viuere possit.*

§. 112.

§. 112. Reuera itaque alimentorum instar, nil minus, quam odiosum est vidualitium; nec vsusfructus, nec vlllo alio Romano iure aestimandum.

§. 113. Nihilominus Romanizantes a compluribus seculis inde Germaniae ICTi vidualitium, seu quod vocarunt, dotalitium censuerunt in compensationem dotis constitui; errore manifesto & mixtura iurium incongrua erga dotem Romanam posito dotalitie Germanico.

§. 114. Error iste a ICTis, haud legislatoribus, commissus, nil iuris efficit, nisi forte lege vel consuetudine firmatur; id quod alicubi contigisse negari nequit. Vnde dupliciter fere vniuersum hocce argumentum tractandum, aliter ex genuino patrio iure, aliter ex mixtura iurium lege vel vsu probata.

§. 115. Sic, *an debeatur dotalitie?* patrio more ordinarie pactis definitur (§. 106.); sed & citra pacta ipso iure debetur merito (*elem. §. 341.343.*).

§. 116. *Quantitas dotalitii* primo casu ex pacto, altero ex proportione bonorum ac dignitate mariti, & ex obseruantia eius familiae aestimari debet.

§. 117. *Ex mixtura iurium*

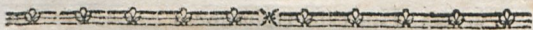
1. non censetur dotalitie deberi, nisi *dos illata*
& *in rem versa* fuerit; 2. *quan-*

2. *quantitas dotalitii ex dotis quadruplicatis, dotisue & donationis propter nuptias duplicatis vsuris aestimatur;*

3. *optio viduae relinquitur, dotalitio frui, an dotem repetere velit? (elem. §. 344).*

§. 118. Reliqua dotalitii iura vide in *elem.* §. 345 - 358.

§. 119. Ad obtinenda haecce descripta haecenus iura coniugalia, non minus, quam ad transferendam parentum in liberos dignitatem requiritur inter illustres & nobiles *matrimonium aequale*. Inaequale effectu utroque destituitur, siue tamquam *disparagium* odiosum ipso iure, siue tamquam *matrimonium ad morganaticam*, fauorabile ceterum, vi pactorum expresse ea mente initorum (*elem.* §. 382. - 391.).

CAP. XV.

DE HODIERNIS

IVRIBVS CONIVGALIBVS CIVICORVM ET RVSTICORVM.

§. 120. *In ciuitatibus & ruri ab antiquis inde temporibus consuetudine, dein statutis quoque, in-*
C
ualia-

ualuit *communio bonorum* siue vniuersalis, siue ad-
 quaeftus saltem (*elem. §. 261. - 263., 269. - 271.*)

§. 121. *Nullis* itaque olim *pactis* ibi *opus fuit*,
 sed iura coniugum solo consuetudinario aut statuta-
 riò iure communionis aestimata.

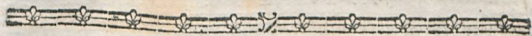
§. 122. Cum iure Romano demum, cumque
 dote, quam ex eo iure maritis vxores inferebant,
 inualuere pacta Romano more dotalia, eaque simul
 quatenus patrias quoque reliquias continent, Germani-
 co more nuptialia successoria. Qua ex mixtura iu-
 rium inepta *pactorum dotalium simplicium & mix-
 torum* distinctio exorta (*elem. §. 288.*).

§. 123. Vniuerse hinc alia distinctio nata coniu-
 giorum, quorum iura pactis definiuntur, & quae
 sine pactis ineuntur (*bedingter und unbedingter
 Ehen*).

§. 124. Hoc casu vtplurimum communio bo-
 norum valet inter coniuges siue vniuersalis, siue
 particularis, prouti statutis vel consuetudini loci
 conuenit (*elem. §. 311. - 331.*), vna cum effectibus
 vtriusque post mortem alterutrius coniugis respectu
 superstitis & liberorum (*elem. §. 360. - 381.*).

§. 125. Illo casu pacta, quae conduntur, nu-
 ptialia vel conueniant cum eodem statutorio aut

consuetudinario iure, vel recedunt ab illo, eique tunc omnino praeferenda sunt (*elem. §. 265.-268.*).

CAP. XVI.

DE

PARENTVM POTESTATE IN LIBEROS.

§. 126. *Parentibus in liberos, quae iure naturae, fere Germanico etiam est potestas (elem. §. 393).*

§. 127. *Ambobus itaque parentibus est ius educandi liberos, dirigendi eorum actiones, coercendi illos, cet., sed & obligatio in primis praestandi iis alimenta, quamdiu opus, (elem. §. 400.-406).*

§. 128. *Quamdiu viuunt parentes, honorandi sunt a liberis. Sed propria illorum potestas in uniuerso ambitu suo potissimum durat, quamdiu alimenta liberis praebent.*

§. 129. *Ordinarie idcirco filii, quando ipsi sufficiunt victui & amictui sibi quaerendo, separantur a parentibus, i. e. exeunt ex eorum potestate,*

C 2

dum

dum separatam oeconomiam instituunt, siue instru-
cti simul subsidio a parentibus, quae tunc vocatur
separatio qualificata; siue sine subsidio, quae tunc
dicitur *separatio simplex*.

§. 130. *Filiae*, dum nubunt, in familiam at-
que mundium mariti transeunt, ex parentum pote-
state egrediuntur.

§. 131. Ceteroquin *nec maiorenitas* terminus
patriae parentumue potestatis est, *nec matrimonium*,
nisi separata simul oeconomia instituat.

§. 132. *Separatio* seu dimissio liberorum ex
potestate parentum *iudiciali auctoritate* haud indi-
get, nisi inuitis forte partibus fiat.

§. 133. *Inuiti* non tantum *liberi* possunt sepa-
rari, si parentum alimentis amplius haud indigent;
sed *parentes* quoque inuiti ad dimittendum liberos
cogi, si iusta sine causa separatam liberis oecono-
miam denegant, vel saenitias in illos committunt,
cet.

§. 134. *Alterutro parentum mortuo* alteri super-
stiti potestas in liberos soli adcrefcit (*elem.* §. 411.).

§. 135. *Ratione honorum* tamen, si *communio in-*
ter parentes fuit, ea *continuat* inter superstitem
parentem atque liberos, *donec diuisio fiat*.

§. 136.

§. 136. Continuatio ista communionis bonorum etiam locum habet cum liberis, qui vel separati iam ante fuerunt; siquidem separatio tantum potestatem parentum soluit, bona autem vel plane nulla dat liberis, vel eorum tamen partem modo assignat iis (§. 129.). Qui proinde participes manent communionis bonorum ex defuncto parente ipso iure in se deuolutae, donec nouo actu diuisio fiat cum superstite parente.

§. 137. Alicubi modo vna cum separatione liberorum simul *abdicatio* eorum fieri solet hoc modo, vt pars bonorum a parentibus iis detur, dum ex potestate illorum dimittuntur, ita vt extraneorum instar posthaec habeantur, nec participant amplius hereditatem parentum, quamdiu liberi non separati abdicatique adsunt.

§. 138. *Sin communitio bonorum inter parentes & liberos haud fuit; defuncti parentis bona in liberos transeunt; siue ab his ipsis iam administrantur, si minore aetate haud impediuntur; siue eorum nomine a tutoribus & vel ab ipso superstite parente tutorio nomine; siue superstiti parenti usufructus adhuc relinquendus sit. Prius vtrumque inter illustres & nobiles; posterius inter ciuicos potissimum obseruatur.*

§. 139. Omnia haec parentum liberorumque iura intelliguntur proprie de liberis ex matrimonio progenitis, siue *legitimis*. Citra matrimonium procreati *illegitimi* ventrem sequuntur. Neque legitimationis, neque adoptionis is omnino, qui iuri Romano quidem conueniret, usus est (*elem. §. 395. 399.*).

CAP. XVII.
DE TUTELIS.

(*elem. §. 413. - 439.*).

§. 140. Parentibus destituti, qui ob aetatis aliumue defectum educatione curae aliena indigent, ipso iure in Germania sunt sub *tutela magistratus*, siue feudalis, siue ordinarii, siue singularis iudicii tutelarum.

§. 141. Ipse tamen magistratus tutelam haud gerit, sed illius suprema sub inspectione constituitur proprie sic dictus *tutor*, ordinarie *eiusdem ordinis*, cuius est pupillus curandus, saltem *honorarius* talis, si vel alius simul inferioris ordinis detur.

§. 142.

§. 142. In constituendo tutore magistratus aut *normam* sequitur, parentum, si rite constat, voluntatem, siue agnationem, aut suo arbitrio agit.

§. 143. Singulis casibus necesse est, a magistratu tutori *administratio decernatur ac demandetur*, isque *iuret* atque *inuentarium* conficiat (*elem.* §. 426. - 428.).

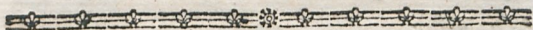
§. 144. In administratione *tutela* olim *fructuariae* inter illustres passim supersunt reliquiae. Ceteroquin ordinarie hodie omnes tutores adstringuntur *rationibus*, iisque annuis, *reddendis*; licet *honorario* frui possint ac frequenter soleant.

§. 145. Inter *illustres* & *nobiles* tutela frequenter ex obseruantia vel ex pactis singulari modo definitur; non tam pactis intuitu singuli cuiusque curandi initis, quam generalibus familiae statutis, quae quomodo suis quisque liberis tutorem nominare, vel quis alias tutor legitimus esse debeat, specialius ut plurimum definiunt.

§. 146. *Matres* quoque sic tutela fungi possunt, ita ut non tantum educationis curam porro suscipiant, sed & bona alias ipso iure in liberos deuoluta administrent, adhibito solum, ubi masculino forte opus, veluti in feudalibus, alio assistente tutore.

§. 147. *In ciuitatibus non tam tutorio, quam materno iure continentur matres educandorum liberorum bonorumque administrandorum curam.*

§. 148. *Ad secunda autem vota transeunte matre, semper alio liberorum tutore opus est.*

CAP. XVIII.
DE SERVITUTE
SEV DE
SOCIETATE HERILI.

§. 149. *Seruitus in Germania olim personalis viguit, superstes, vbi rustici homines proprii sunt (clem. §. 440.-466.).*

§. 150. *Alibi rusticorum in statu seruitutis pristinae modo supersunt reliquiae, nunc praedio magis inhaerentes, quam personae (clem. §. 467.-473.).*

§. 151. *Ceterum non seruitus amplius personalis, sed locatio conductio operarum obtinet (clem. §. 440. 647.).*

CAP.

CAP. XIX.

DE
MODO PERSEQVENDI IVS SVVM

SIVE DE

RE IVDICIARIA.

§. 152. Ex quo pace publica sublatum fuit, quod ante vigeat, ius belli priuati; in persequendo iure suo nemini amplius licet *via facti* uti, nisi qua *pignorationes* adhuc licitae sunt (§. 77.).

§. 153. Arbitriis itaque aut iudiciis componendae sunt lites.

§. 154. *Arbitrorum*, quorum olim frequentior, quam iudiciorum, fuit vsus, singularis inter illustres ex antiquiore aeuo superest species *Austraeagarum* nomine. Necdum nobiles plane oblitum sunt huius dirimendarum litium modi.

§. 155. *Iudiciorum olim* haec fuit forma, ut iudex, aut ipse princeps, aut substitutus ab eo vir, modo non inferioris litigatoribus ordinis, iudicium exerceret, adhibitis assessoribus scabinis, qui coram audirent litigatores, rogatique sententiam dicerent.

§. 156. *Res iudiciaria hodierna* ab instituta camera imperii inde multum peregrini multumque noui adoptauit (*elem. §. 795. 799.*); ita tamen, vt adhuc supersint iudicia pristini moris, veluti militaria, prouincialia, criminalia sollennia, marcalia, cet., & vt in reliquis quoque nonnihil originis patriae adhuc deprehendatur.

§. 157. Post *cameram imperii*, eiusque ad exemplar, in principatibus atque comitatibus tantum non omnibus institutae sunt *curiae prouinciales*; deinde *senatum Imperatoris aulicum* imitata quoque principum *regimina* aut cancellariae propriae. Quibus nouiore demum aeuo accessere *appellationum*, quae vocant, *tribunalia* (*elem. §. 803. - 805.*).

§. 158. In *ciuitatibus* a consule & senatoribus, in municipiis vtplurimum praeterea quoque a iudice, quem dominus territorialis constituit (*elem. §. 802.*); *ruri* a iudice, vel pariter domini territorialis, vel nobilis eiusque iurisdictionis patrimonialis auctoritate exercetur iurisdictione primae instantiae (*elem. §. 801.*).

§. 159. *Singularia* demum passim sunt *iudicia* singulari negotiorum generi dicata, veluti ecclesiastica,

lica, criminalia, feudalia, militaria, cambialia, forestalia, cet. (*elem.* §. 807.).

§. 160. Cuiuscumque iudicii limites in instantia foroque suo competente adeo debent obseruari, vt nec *prorogatio* quidem *fori* arbitrio partium committatur (*elem.* §. 808. 809.).

§. 161. Inter *concurrentia* autem *iudicia*, quippe quae per frequentia in Germania occurrunt, actori electio est, donec adsit praeventio (*elem.* §. 810. 811.). Conflictus ipsius plurium iudiciorum iurisdictionis difficiliter expeditur (*elem.* §. 812.).

§. 162. Quod ad *internum iudiciorum statum* attinet, vbi ex *vnica persona* consistunt, *actuarius* tamen alius adhibeatur, proprie fas est (*elem.* §. 815.).

§. 163. Vbi ex *pluribus personis* consistit iudicium; iudex seu *praeses* vnus, reliqui *assessores* sunt, frequenter adhuc in duo scamna nobilium & eruditorum dispertiti (*elem.* §. 816. - 818.), praeter alias adhuc personas accessorias iudicii (*elem.* §. 819. 820.).

§. 164. *Litigatores* in iudiciis inferioribus, vti olim vniuerse, adhuc vtplurimum ipsi agunt; in iudiciis superioribus aduocatis ac procuratoribus
vtun-

vtuntur (*elem.* §. 821. - 824), in quibus & principis nomine aduocatus & procurator filci esse solet (*elem.* §. 825.).

§. 165. In ipso *processu* ad origines patrias referri potissimum meretur

1. modus agendi coram, vbi superest, mündlich oder von Mund aus in die Feder etc. (*elem.* §. 828.);

2. citatio ipsam propositionem actionis praecedens, huius saltem reproductio in primo termino instituenda;

3. formula citationis passim obuia: zu rechter früher Tageszeit; item triplex in citationibus contentus terminus, cet. (*elem.* §. 834.);

4. libelli & litis contestationis inter se comparatio, vti legibus nouioribus definita (*elem.* §. 337. 837.);

5. inrotulatio & transmissio actorum ad extraneos (*elem.* §. 842. - 847.), item leuteratio, siue reuisio in vim transmissionis actorum (*elem.* §. 849. 850.), reliq.

CAP.

CAP. XX.

DE

ALIIS PARTIBVS

IURIS GERMANICI

NONDVM IN EO TRACTARI SOLITIS, AVT
NON SATIS CVLTIS ADHVC.

§. 166. Hactenus delineatum esset *ius Germanicum priuatum ciuile*, cui, si vniuersum iuris Germanici generalis ambitum emetiri volueris, addendum foret *ius criminale* Germanicum.

§. 167. Ius generale, inquam, priuatum Germanicum sic exhaustum esset; illud nempe, quod *generale* voco, Germaniae ius priuatum, quod iura & obligationes tradit singulorum Germaniae ciuium, modo qua talium, siue qua priuatorum in genere consideratorum.

§. 168. Considerari autem praeterea possunt Germaniae ciues qua priuati in specialioribus qualitatibus, siue singularem nexum personae, siue singulare quoddam negotium respicientibus; Quibus si adplicaueris ius priuatum illud generale, plura *specialia priuata iura* inde oriunda videris.

§. 169.

§. 169. Referrem huc, tamquam specialia iura priuata Germanica, ius feudale, militare, ecclesiasticum; iura singularia illustrium & nobilium priuata; iura ciuicorum singularia, opificiaria, mercatoria, cambialia, maritima; iura rei rusticae & agrariae singularia, iura forestalia, venatoria, salinarum, metallifodinarum, decimarum; iura ludaeorum singularia; iura concursus creditorum, & iura priuata ex ordinationibus politiae profluentia.

§. 170. Singulis hisce iuris priuati Germanici speciebus praemittenda esset fontium eius generis per vniuersam Germaniam constantium notitia, veluti recensio singularum ordinationum feudalium, militarium cet. Quarum ex legum concentu, earumque ex comparatione cum natura rei & negotii cuiusque pariter praemittenda, vtilissimum iuris Germanici studio augmentum adferri posset.

§. 171. Et sic quidem vniuersum iuris Germanici studium multo maiore, quam huc vsque factum, ambitu, adparatu, ordine & fructu tractari posse, nemo, spero, non videbit.

Ki 32i

ULB Halle

3

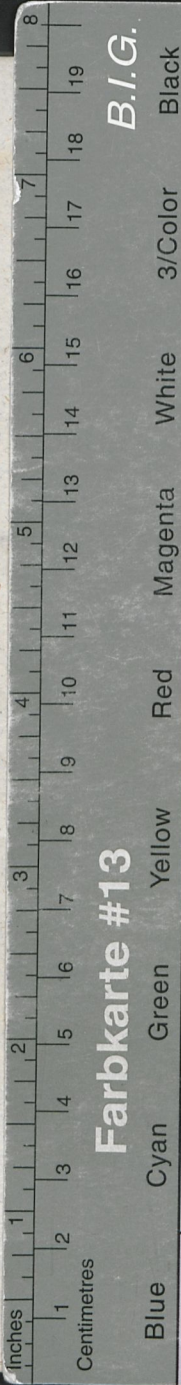
002 510 057

W 18

75

Farbkarte #13

B.I.G.

IOANNIS STEPHANI PÜTTERI

I. V. D. ET P. P. O. IN GEORGIA AVGVSTA

CONSPECTVS
IVRIS GERMANICI

PRIVATI HODIERNI
NOVO SYSTEMATE
TRADENDI.

GOETTINGAE,
SVMTIBVS VIDVAE VANDENHOECK,

1754.